

Plaatselijke aanduiding monument

Lange Hezelstraat 97-103

Aanwijzingsbesluit

n.t.b

ID-code

2993

Redengevende omschrijving van het monument

INLEIDING

Notabelenwoning uit 1884 gebouwd door de architect J.W. Michielsen. Op begane grondniveau een dubbele winkelpui uit 1901 uitgevoerd in art-nouveaustijl naar ontwerp van W.J.H. van der Waarden. De Lange Hezelstraat is een van de oudste straten van Nijmegen en verbond de Grote Markt met de voormalige Hezelpoort, één van de oude toegangspoorten tot de oude vestingstad. In de straat werden van oudsher vooral woonhuizen gebouwd, maar vanwege de gunstige ligging aan de Oude Markt ontwikkelde het zich in de 19de eeuw tot winkelstraat. Na de ontmanteling van de vestingwerken en als gevolg van de industrialisatie nam het aantal winkels in de straat een vogelvlucht. Over het aantal winkels van voor de ontmanteling is weinig bekend omdat er uit die tijd nauwelijks bouwaanvragen bekend zijn. Beroepenlijsten en het bevolkingsregister maken duidelijk dat het aantal winkeliers tot 1900 is verdubbeld en dat in de laatste kwart van de 19de eeuw vijftig bouwaanvragen voor winkelpuien zijn gedaan. De straat heeft al het geweld van de Tweede Wereldoorlog goed doorstaan, waardoor het nu een bloemlezing biedt aan panden uit verschillende perioden en verschillende stijlen. Bovendien geeft de straat een goed beeld van de ontwikkeling van winkelarchitectuur vanaf ca. 1880. De architect J.W. Michielsen (geb. 1843) bouwde in 1884 het voorname huis aan de Lange Hezelstraat. Het is een voor die tijd typerend voorbeeld van een pand met neoclassicistische lijstgevel in een aaneengesloten gevelwand. Michielsen is onder meer bekend van de bouw van het monumentale herenhuis aan de Parkweg 96, een zeldzaam voorbeeld van Internationaal Eclecticisme in Nederland. Hij bouwde bovendien een aantal villa's aan de Oranjesingel, waaronder het in neoclassicistische stijl uitgevoerde Arksteestraat 2 (1888). In 1886 vond er een verbouwing plaats toen een deel van de gevel werd vernieuwd met een winkelpui. Deze werd geplaatst naar ontwerp van de timmerman H.W. van der Waarden. In 1901 kreeg het inmiddels dubbele woonhuis een dubbele winkelpui die was ontworpen door de zoon Wijnandus Johannes Hermanus van der Waarden (1868-1930). In de Lange Hezelstraat zijn acht winkelpuien door Van der Waarden ontworpen, waarvan vijf naast elkaar. Het vroegste voorbeeld (nr. 93) dateert uit 1890 met een neorenaissance vormgeving. De bakkerij aan de Daalsedwardsweg is ook van zijn hand en heeft een aantal fraai vormgegeven tegeltableaus. Ook bouwde hij een aantal kapitale villa's aan de Oranjesingel, te beginnen met zijn eigen woonhuis op nummer 68 uit 1903 in art-nouveaustijl. In 1915 bouwde hij in opdracht van Freule E.L.D.M. van Nispen tot Sevenaer een villa aan de Oranjesingel.

De winkelpui van de Lange Hezelstraat 97-103 is een voorbeeld van het type winkelpui met portiek. De pui is gedecoreerd met sierpleister in sgraffito techniek. Op een ondergrond van gekleurde pleister werden op een tweede laag motieven getekend (in dit geval een zwierige zweepslag en vogelfiguren). Deze werden vervolgens uitgeschraapt waardoor de gekleurde onderlaag weer zichtbaar werd. Alhoewel de techniek in de tijd erg populair was onder architecten, zijn tegenwoordig nog maar weinig voorbeelden bewaard gebleven. De techniek werd voor het eerst toegepast in 1873 bij het Gebouw van de Kunsten en Wetenschappen aan de Zwarte Weg in Den Haag.

Vervolgvel

1

OMSCHRIJVING VAN HET MONUMENT

Dubbel woonhuis en winkelpand gebouwd op een rechthoekige plattegrond met drie bouwlagen en afsluitend een afgeknot schilddak gedekt met rode en blauw gesmoorde keramische oude holle dakpannen. Het pand ligt met de voorgevel aan de straat in een aaneengesloten gevelwand. De voorgevel heeft een sobere neoclassicistische opzet met een symmetrisch opgezette gevel (vijf vensterassen breed) van schoon metselwerk van roodbruine baksteen gemetseld in kruisverband met een zware kroonlijst. Centraal in de gevel bevindt zich het middenrisaliet met daarin twee deuren die toegang geven tot de bovenwoningen. Het risaliet is gepleisterd en voorzien van imitatie natuursteenblokken en pilasters. Het balkon op de eerste verdieping heeft een gietijzeren hekwerk, net zoals het Parijse balkon op de tweede verdieping. In het verlengde van het risaliet ligt centraal in het voordakvlak een dakkapel. De gevelopeningen hebben T-vensters en zijn gevat in segmentboog met sluitsteen en een hardstenen onderdorpel. De verdiepingen worden visueel van elkaar gescheiden door een cordonlijst. De dubbele winkelpui op de begane grond is gevat tussen natuurstenen hoekpilasters. Hierop zijn exotische vogels, zweepslagmotieven en gestileerde bloemvormen aangebracht met behulp sgraffito sierpleister. De toegang tot de winkel gaat via een portiek die voor nr. 97 voorzien is van een lambrisering art-nouveautegels met bloemdecoratie en daarboven meer traditionele tegelmotieven. De onderpui zelf is gevat in een houten kozijn met een vierruits bovenlicht op een gestucte plint. De linker winkelpui heeft een moderne reclame voor het bovenlicht welke buiten de bescherming valt. De twee deuren in het midden van de gevel hebben art nouveau houtsnijwerk en smeedijzeren sierroosters met zweepslagmotief.

WAARDERING

Het pand is van architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een woon-winkelpand gebouwd in 1884 in een sobere neoclassicistische stijl door J.W. Michielsen met een art nouveau winkelpui uit 1901 door W.J.H. van der Waarden. Het valt op door de esthetische kwaliteiten van het exterieur en met name de winkelpui waar sgraffito sierpleister is toegepast. Het pand heeft stedenbouwkundige waarde als kenmerkend onderdeel van de aaneengesloten gevelwand in de Lange Hezelstraat.

Cultuurhistorische waarde als uiting van de groeiende welvaart die plaatsvond na de industriële revolutie en het opbloeien van een consumentenmaatschappij die de bouw van een groot aantal woon-winkelpanden, in de binnenstad, tot gevolg had.

Vervolgvel

2

Bronnen:

Jetten, M., Kersten, M., Pierik, T. en Wouters, F., *Soliede waren, rijke keuze, billijke prijzen: Winkelpuien van de Lange Hezelstraat in hun historische omgeving*, Nijmegen 1991.

Jehee, J. *Winkelpuien in Nederland. Ontwikkeling en architectuur*, Amsterdam 2015.

Website Noviomagus.nl (geraadpleegd op 7 september 2022)

Beeldbank Regionaal Archief Nijmegen

Kadastrale tenaamstelling	gegevens september 2022
Kadastrale aanduiding	NMG00
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	5812

foto's op vervolgblad

Vervolgvel

3

Voorgevel met winkelpui Lange Hezelstraat 97-103 rond 1970-1975 (bron: Regionaal Archief Nijmegen, Fotoarchief Prof. dr. E.F. van der Grinten, documentnummer: CC-BY-SA)

Vervolgvel

4

Voorgevel Lange Hezelstraat 97-103

Vervolgvel

5

De dubbele winkelpui

Het portaal van nr. 97 is voorzien van een tegellambrisering

detail sgraffito techniek

Monumentenregister Nijmegen

Lange Hezelstraat 97-103, ID-code 2993

